

SKUPŠTINA HOJ

održana 6. oktobra u sinagogi Bet Daniel,
TEL AVIV

piše Milan Fogel

U odnosu na prošlu godinu mogli bismo da se pohvalimo odzivom članova. Na Skupštini je bilo prisutno 30% više članova nego prošle godine, ukupno 18! Možda ćete reći da nije vreme za šalu, ali ja se i ne šalim. Vidite, to možemo da posmatramo i na drugi način, na primer, da članovi imaju neizmerno poverenje u izabrano rukovodstvo i da unapred prihvataju odluke koje donese reprezentativni skup od 18 članova. Može i tako, zar ne?

Dok čekamo kvorum - Po statutu smo dužni da čekamo jedan sat u nadi da je možda neko zakasnio. Nije niko, svih 18 članova stiglo je na vreme!

Međutim, problem opadanja ukupnog broja članova Hitahduta zabrinuo je Moše BenŠahara, predsednika HOJ, i ne samo njega. Došli smo do zaključka da broj članova i nije toliko mali, ali je problem što samo jedan, na primer, najstariji član porodice plaća članarinu.

nastavak na 3. strani

REČ UREDNIKA

SOCIJALNA PRAVDA

piše Milan Fogel

Kada je počela „socijalna revolucija“ u Izraelu, prvo smo se upitali da li je to kopija događanja u Egiptu, Tunisu... Brzo smo shvatili da sve socijalne revolucije imaju sličnosti, jedino su nivoi različiti. U centru interesovanja pobunjenika u Izraelu bila je stambena politika. Mladi su izračunali (i pokazali) da sa njihovim početničkim platama godinama neće moći da se osamostale. Ako žele da sklope brak, a ne žele da žive kod mladinih ili mladoženjinih roditelja, kako bi trebalo da bude normalno, više od pola primanja moraće da daju za stan i dažbine, te će im veoma malo ostati za život; o podmlatku ne mogu ni da razmišljaju. S druge strane, stanovi su neopravdano veoma skupi, a bankarski krediti još skuplji. Pobunjenici traže „društvenu pravdu“, a nisu u stanju da jasno formulišu svoje zahteve, a još manje da ponude rešenje. Nemaju vođu, a ne dozvoljavaju ni jednoj partiji da koristi plodove njihove pobune. Dobro je što nemaju vođu, jer tako štite integritet pokreta; istovremeno se plaše da bi se vlast lako obračunala sa jednim čovekom (ili zadovoljila njegove lične prohteve?!), a onda se ne zna u šta bi se pokret pretvorio. strana3

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz
bivše Jugoslavije u Izraelu

Godina 59
Broj 5 septembar/oktobar 2011.

Broj strana: 36

HOJ POB 2705
61026 Tel Aviv
Telefoni: 0503 556 84
0503 556 842
E-mail: hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel
e-mail:
milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane
Moše BenŠahar
bensha1@gmail.com

Članovi redakcije: Avraham
Atijas, Miriam Aviezer, Ivica
Čerešnješ, Višnja Kern i Dušan
Mihalek

POZIV ČITAOCIMA

Sudeći po vašim pismima pišite telefonskim pozivima izgleda da ste uglavnom zadovoljni sadržajem Mosta. Međutim, kao urednik, moram reći da saradnja nije obostrana. Mi se trudimo, a vi se oglašujete o pozive na saradnju. Možda, ipak, ima nešto što biste želeli da podelite sa čitaocima Mosta, neka vest, neko sećanje iz dalje ili bliže prošlosti. Neko mi je rekao da mu je nezgodno da piše, jer je prilično zaboravio jezik iz bivše Jugoslavije. Nemojte to da vas brine, sve će biti napisano onako kako treba!

TRAŽE SE...

- KOMPANIJA ZA LOKACIJU ŽRTAVA HOLOKAUSTA I RESTITUCIJU NJIHOVE IMOVINE moli za informacije o Jevrejima iz bivše Jugoslavije i to:

YUGOSLAVIA – BRUCK ZDENKO דדנקו ברוק
YUGOSLAVIA - FISCHER LJUDEVIT פישר ליודוויט
YUGOSLAVIA - FRED NOVAČIĆ פרד נובצ'יץ
YUGOSLAVIA - ZOLTAN STANGL זולטן שטנגל

e-mail adresa:
www.hashava.org.il
ili na telefon 03-5164117

- Sin sam **Benka Jovana Mandila**, rođenog u Beogradu 1904. godine. Otac je sin Jovana Benka Mandila, advokata i novinara, sahranjenog u Volosu, Grčka. Za svaku informaciju o mom ocu Benku Jovana Mandilu molim da mi se javite. Unapred hvala. Johanan Mandil, Emek Hefer 11, 42242 Natanija, Israel ili na telefone 09-8824130 054 7931515

- **Dr. Semere Marta**, rođena 1940 u Adi, od oca dr Semere Pala, iselila se sa majkom 1948. u Izrael, gde predpostavljam i danas živi. Njeni i moji roditelji su bili bliski prijatelji, a mi smo vršnjakinje. Pomozite mi da stupim u kontakt s njom. Edit Kiss, ulica D.Obradovića 15, 24430 Ada, Serbia ili telefon *38124852148

- Zlata Frankel Drašković moli ako neko nešto zna o njenom dedi, **Borisu Frankelu**, koji se uselio u Izrael 1949. godine da informacije prosledi telefonom na br. 054 628 1232 Lili Papo ili na e mail vakizasi2003@yahoo.com

- U ime Holokaust fonda Jevreja Makedonije, molim informaciju o potomcima **dr Bore i Matilde Varon** (*sasvim moguće da su u Izraelu uzeli prezime Baron – prim.red.*). Imali su sina, Mile Varon. Porodica Varon potiče iz Niša, Srbija. Tokom 1943-1944. sklonili su se u Makedoniju kod porodice Aleksandra Živkova, selo Brazda. Kasnije je dr Varon bio angažovan u bolnici u mestu Ljubanci. 1946-47. preselili su se u Bitolj (Bitola), a odatle u Izrael. Dr Bora Varon je umro 1962 u Izraelu.

Želimo da odamo priznanje porodici Živkov za njihov human i hrabar čin u spašavanju porodice Varon za vreme nacističke okupacije. Pomozite nam da stupimo u kontakt sa potomcima porodice Varon. Molimo prosledite informacije na adresu:

Liljana Lazarevska, e-mail:
liljana.lazarevska@holocaustfund.org.mk

SKUPŠTINA HOJ

nastavak sa 1. strane

Mnoga do juče deca su se osamostalila, imaju svoje porodice, zaposleni su, ali se još uvek vode kao članovi domaćinstva onog jednog koji plaća članarinu. Apelujemo da samostalni članovi dojučerašnjeg zajedničkog domaćinstva, ukoliko su u mogućnosti, uplate članarinu za svoju porodicu.

Pitali smo se da li je možda visoka članarina razlog opadanja broja članova. Došli smo do zaključka da 150 šekela godišnje ne bi trebalo da bude veliki teret za porodicu. Sa sadašnjim brojem članova ni to nije dovoljna članarina za aktivnosti i redovne troškove koje ima Hitahdut. Doneta je odluka da će od ove godine za sve članarina biti ista, jedino olimi prve godine po useljenju su oslobođeni svih plaćanja.

Poznato vam je da smo prošle godine izgubili prostoriju gde se nalazila biblioteka. Doneta je odluka da se likvidira knjižni fond, ali i da se bace nepotrebni papiri i na taj način uštedi oko 7,000 šekela godišnje, koliko plaćamo za skladištenje. Deo arhive koji treba sačuvati za stalno biće raspoređen kod dobrovoljaca koji imaju volje da nam pomognu. Javite se!

Staro i novo rukovodstvo na istom zadatku

Urednik Mosta je istakao problem nedovoljnog broja saradnika. Uspeli smo da u većem obimu objavujemo naše izvorne tekstove, ali bismo

želeli da se još više članova aktivno uključi sa svojim priložima i tako obogatimo sadržaj Mosta.

Dobili smo još jedno informativno glasilo HOJ – sajt koji je još u izradi, ali već objavljuje aktuelne vesti možete posetiti na adresi <http://hitahdut.com/>

Skupština je usvojila Završni račun za prošlu godinu. Došli smo do zaključka da donacije pomažu uspešnijem radu HOJ. Hvala donatorima, bez čije pomoći ne bismo sproveli određene aktivnosti.

A šta članovi dobijaju za uzvrat? Pored aktivne uloge socijalne komisije, članovima i svim zainteresovanim stoji na raspolaganju bogata dokumentacija smeštena u arhivu „Eventov“ u Jerusalimu. Iz izveštaja rukovodioca arhiva Cvi Lokera, videli smo da nas posećuju naučni radnici, istoričari iz raznih krajeva sveta.

O bogatoj aktivnosti Komisije za rad sa inostranstvom i realizaciju projekata možete da pročitate u izveštaju koji u nastavku objavujemo u celini.

IZ RADNOG DNEVNIKA KOMISIJE ZA RAD SA INOSTRANSTVOM I REALIZACIJU PROJEKATA

Komisiju vodi Miriam Aviezer - e-mail samiryam@inter.net.il adresa, Shimon ben Zwi 5, 53630 Givatayim, Israel

Dokumentarni film o Holokaustu u Jugoslaviji 1941-1945

O tom projektu pisali smo opširno na Sukot, 2010. Ekipa, koja je spala na dve osobe, nastavlja sa prikupljanjem dokumentarnog materijala i traganjem za profesionalcima koji bi se prihvatili tog obimnog, i složenog projekta. Predsednik Moše ben Šahar trudi se da

obezbjedi minimalna sredstva, da konačno krenemo ka realizaciji.

Kolektivno svjedočanstvo Jevreja iz Jugoslavije učesnika u

Narodno oslobodilačkom ratu u Jugoslaviji

Jad Vašem priprema kolektivno svjedočanstvo Jugoslovenskih Jevreja partizana. Uz pomoć naše Komisije sakupili smo svjedočanstva koja su već snimljena i izabrali relevantne kadrove. Namjera je prikupiti "partizane" koji žive u Izraelu i snimiti sa njima jedno kolektivno svjedočanstvo. **P o z i v a m o s v e o n e k o j i s u u č e s t v o v a l i u N O B d a s e j a v e** Miriam Aviezer.

Projekat je predviđen za decembar o.g. Želimo da Vas podsetimo da je Jad Vašem 2005 snimio kolektivno svjedočanstvo svih onih koji su bili u DOM-u sirotištu za djecu koja su preživjela Holokaust

ŠUMA U POMEN LETEĆE BRIGADE

Akcija sadjenja šume u pomen tzv LETEĆE BRIGADE potekla je inicijativom ekipe koja je radila na knjigama MI SMO PREŽIVELI o Letećoj brigadi pišemo posebno.)

POZIVAMO SVE OSOBE NAROČITO ONE POREKLOM IZ OSIJEKA DA SVOJIM DOPRINOSOM POTPOMOGNU TU AKCIJU DA BISMO MOGLI ZASADITI ŠUMU. Za sada imamo dovoljno novaca samo za nekoliko stabla Prilog treba da bude adresiran na Keren Kayemet i poslati ček HOJ-u ili Miriam

BIOGRAFIJE PARTIZANA NA INTERNETU

Tokom 2007-2008 grupa naših studenata obradila je (uz minimalan honorar) 780 biografija jugoslovenskih partizana. To su, u stvari bili prevodi iz knjige Jaše Romana

JEVREJI JUGOSLAVIJE 1941-1945. ŽRTVE GENOCIDA I UČESNICI NOR.

Te su biografije ušle u sajt organizacije jevrejskih partizana. Ta organizacija proširila je akciju , koja će biti međunarodna i uključena u mnoge linkove uključno Wikipedia. Obratili su nam se sa željom da se naša akcija nastavi na volontarnoj bazi. U knjizi Jaše Romana ima 5000 biografija. Bit će to velik propust da naši partizani ne budu uključeni. **POZIVAMO SVE ONE KOJI BI MOGLI PREVESTI BIOGRAFIJE SA SRPSKOG NA IVRIT** da se jave Miriam koja će projekat koordinirati.

Tekući rad Komisije: Prof na Bar Ilan univerzi, dr Herzog koja obradjuje temu Jevreji lekari obratila nam se molbom da joj dopunimo spisak. Poslala smo joj spisak sa imenima i kratkim biografijama naših lekara

Doktorantkinja iz Zagreba, M-B. obradjuje temu Jevreji koji su došli u Izrael prije 1948. Traženu informaciju šaljemo postepeno te smo za sada obradili h a l u c i m koji su doselili prije 1941.

Studentica iz Beograda obradjuje temu Šabac-Kladovo i traži svjedočanstva. Poslali smo joj spisak i odlomke iz jednog svjedočanstva djelomično preveli.

Beba Casar obradila je sajt o Jevrejima Kosova, poslali smo joj, na njenu molbu, svjedočanstva i informaciju o Jevrejima sa Kosova koji žive u Izraelu.

Ivo Jernik iz Ljubljane, obradjuje lik diplomata Cirila Kotnika, iz Jugoslavije i traži adekvatne podatke. Poslali smo mu spisak svjedočanstva sa arhivskom oznakom.

Zanimljivo je da se istovremeno obratio i istoričar Božidar Jezernik, isto iz Ljubljane koji je do sada napisao dve knjige O konc logorima za Slovence u II sv. ratu - On proširuje temu i traži podatke o Jevrejima u logoru Rab i Kraljevica. Poslali smo mu informaciju koja mu je jako koristila.

Jevrejski muzej u Mariboru pod imenom Sinagoga obradila je nekoliko studija, naučnih skupova i izložbi o Jevrejima Prekomurja i Medjumurja. Sa dr Peter Tošom, direktorom muzeja te sa istoričarom Boris Hladinjakom u stalnoj smo vezi i izmenjujemo dokumentaciju i informacije.

Boris Hladinjak, obradjuje temu Poslednji transporti u Auschwitz. Imao je nekoliko vrlo konkretnih pitanja i molbi .Mogli smo samo delimično da udovoljimo njegovom traženju i uputili smo ga na istraživače i relevantnu literaturu.

Dvoje istraživača iz Jevrejskog muzeja u Washingtonu , Starman Hana i Emil Kerenji tražili su materijal i kontakt sa osobama koje bi mogle da daju ličnu informaciju o temama na kojima rade , Kerenji o Davidu Alkalaju, a Hana geneologija o dve porodice iz Burgenlanda.

Milivoju Dretaru - preveli smo svedočanstvo koje je uključio u knjigu koja je već štampana i koju nam je poslao ŽIDOV I U LUDBREŠKOM KRAJU. Zainteresirani mogu knjigu vidjeti kod Miriam.

Najviše molbi nam dolaze od naših članova koji traže lične podatke o svojim precima, prevod dokumenta i vezu sa muzejima

Za dvoje naših članova pokušavamo isposlovati oštetu od Nemaca.

REČ UREDNIKA

nastavak sa 1. strane

Imali smo prilike da vidimo stotine hiljada demonstranata u više gradova u Izraelu, a onda bi sve utihnulo. U jeku najveće pobune na inicijativu predsednika vlade formirana je komisija za društvene i ekonomske promene. Rezultatima rada komisije niko nije bio zadovoljan, ni vlast ni pobunjenici. Pokret je dobio podršku mnogih intelektualaca u Izraelu, ali revoluciju ne sprovode intelektualci. Vlast, kad je videla da se ne događa ništa što bi moglo da ugrozi sadašnji poredak, jednostavno je pustila pobunjenike da iskažu svoje proteste. Sklonili su ih sa ulica gde bi mogli ozbiljnije da utiču na javno mnjenje, a tamo gde im je ostalo parče slobodnog neba pobunjenici su sami utihnuli. Šatori, u kojima su bili pobunjenici, većinom su prazni; ostali su kao spomenik koji će vetar uskoro oduvati. Istina je da se stvara utisak da su pobunjenici ostali bez novih ideja, deluje kao da su se uplašili svoje nemoći, međutim, nemojmo se zavaravati, kada revolucija jednom počne, teško je reći kada je stvarno kraj.

Kao što smo napisali proteste su podržali mnogi intelektualci Izraela. Među njima se našla i Annabelle Reisinger, supruga našeg poznatog umetnika. Između ostalog je napisala: „Lepota ove „revolucije“ je to što se (bori) za Socijalnu pravdu, za nove prioritete, za fer raspodelu dužnosti i prava, a ne protiv nekog ili nečeg“.

Annabelle nam je poslala dva postera njenog muža sa odobrenjem da ih objavimo. S obzirom da se časopis štampa u crno-belom tehnici, drugi poster iz tehničkih razloga nismo mogli da objavimo.

DAN REISINGER – Naša stvarnost

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

שגרירות הרפובליקה של קרואטיה

תל אביב TEL AVIV

RAMAT AVIV

מלל קניון רמת אביב MALL

40, Einstein St.

Tel: (03) 643 8654, fax: (03) 6438503

E-mail:

croemb.israel@mvpei.hr

Klasa: 013-03/11-01/02

Urbroj: 521-ISR-01/02-11-02

Tel Aviv, 9. rujna 2011.

**SVIM HRVATSKIM DRŽAVLJANIMA U
DRŽAVI IZRAEL KOJI ŽELE GLASOVATI
NA IZBORIMA ZA
HRVATSKI SABOR PREDVIĐENIMA ZA
PROSINAC 2011.**

Poštovani,

U 2007. godini stupio je na snagu novi Zakon o popisima birača („Narodne novine“ br. 19/07) po kojemu se državljani Republike Hrvatske koji žele glasovati na hrvatskim parlamentarnim ili predsjedničkim izborima u veleposlanstvima ili konzulatima u inozemstvu moraju prethodno upisati u popis birača za glasovanje u inozemstvu.

Hrvatski državljani koji žive u Izraelu i žele pristupiti izborima za Hrvatski sabor (izbori će se najvjerojatnije održati u prosincu 2011. godine) na biračkom mjestu u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Tel Avivu, moraju se upisati u popis birača koji se vodi u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Tel Avivu i to najkasnije 14 dana prije dana određenog za održavanje izbora.

Onaj tko se u ovome roku ne registrira, neće moći glasovati na dan izbora.

Sukladno članku 17. Zakona, birač može podnijeti zahtjev **pismeno** (Obrazac O-1), **usmeno ili putem telefona** (Obrazac O-1a).

1. Registracija pismenim putem

Zahtjev za registraciju koji se nalazi uz ovo pismo (Obrazac O-1) treba ispuniti te ga poslati Veleposlanstvu RH u Tel Avivu zajedno s fotokopijom jednoga od sljedećih dokumenata:

- važeće hrvatske putovnice ili
- važeće hrvatske osobne iskaznice ili
- domovnice ili
- rješenja o stjecanju hrvatskog državljanstva.

Slanje je moguće obaviti na jedan od tri načina: poštom, faksom (03-643-8503) ili mail-om (croemb.israel@mypei.hr).

2. Registracija usmeno ili putem telefona:

2.) osobno u Veleposlanstvu RH u Tel Avivu: Za registraciju je potrebno ispuniti obrazac *Zahtjev za prethodnu registraciju birača za glasovanje u inozemstvu* (priložen uz ovo pismo, a može se dobiti i u Veleposlanstvu) te predočiti jedan od gore navedenih dokumenata.

Za registraciju telefonom, molimo da nazovete VRH Tel Aviv.

Marica Matković,
veleposlanica

DONACIJE

- 500 NIS za Socijalnu komisiju u spomen na dragu majku i tetku **Jelicu Finci**, koja je preminula 23. septembra 2011. **Finci Leica, Šmuel i Avraham**

- 200 NIS za HOJ, **Josef Tabor**, Haifa

Egipatski milijarder tužen jer je obukao Mikija Mause u islamsku odeću

U Diznjevim stripovima i filmovima u kojima Miki Maus igra glavnu ulogu, vrlo često je bio oblačen u razne kostime pa i tradicionalnu islamsku odeću - do sada nije poznat slučaj da je neko bio tužen zato što je Miki bio obučen u neku tradicionalnu nošnju

Svetske novinske agencije javljaju da je egipatski milijarder Nagib Saviris izložen optužbama da je uvredio islam. Kada su Palestinci u Gazi u jednom od najgledanijih dečijih programa koristili Mikija da vređa i pretili jevrejskom narodu, niko nije reagovao.

SUKOT U ŠUMICI

u slici i reči

tekst i fotografije Ranko Damjanović

Tradicionalni susret useljenika u Izrael iz bivše Jugoslavije i ove godine je protekao u dobrom raspoloženju.

Bilo nas je oko 300 – svaka čast!

Velika ekipa aktivista Hitahduta opravdala je poverenje članstva, jedino nisu pomagali roštiljčijama, koji su sami morali da se organizuju.

Mladi i deca su bili prisutni u većem broju nego prošle godine, a i tada ih je bilo dosta, što potvrđuje da smo na dobrom putu da sačuvamo tradiciju.

Nekad smo se igrali loptom, danas...

Vreme nas je poslužilo. Bio je prijatan jesenji dan. Sreli smo se sa prijateljima sa kojima se nismo videli od prošlog Sukota. Narod bi rekao: „Bolje ikad, nego nikad“.

U međuvremenu su nas neki zauvek napustili. Rado smo ih spominjali, a mlađi su mogli da čuju priče kako je to nekad bilo. Nedostajali su i neki koji nisu mogli da nađu slobodno vreme da nam se pridruže, ali tako je to u životu.

Kad nemamo vremena da dođemo na Skupštinu HOJ, možemo da se raspitamo i u prirodi, zdravije je. Aktivisti HOJ-a su pričali o sadašnjim i planiranim aktivnostima, tražili su se novi dobrovoljci, koji bi pomogli realizaciju projekata.

Šta ima novo predsedniče? Kako je sa zdravljem?

Ovog puta su nas zabavljali i profesionalni muzičari.

Naša Marina Tošić, lauta, Jakov Miron, klarinet i Vitaly Podolsky, harmonika

Naravno, kad počne muzika onda sledi kolo! Kad se držimo za ruke, osmesi govore da nam je lepše kad smo bliži jedni drugima.

Bar za trenutak smo zaboravili na svakodnevne brige: šta nam rade mala i velika deca; da li će mališani uraditi domaće zadatke, što su ostavili za poslednji dan pre povratka u školu; šta će našoj velikoj deci reći šef što neće da rade za *jamei hol*... uz pesmu i igru sve je mnogo lakše. A tu je bio i nezaobilazni Avi Albahari sa svojom gitarom.

Od Vardara pa do Triglava...

i mali Sale je zasvirao na dairama!

A onda, da vidimo ko je imao sreće! Šala na stranu, tombola je za sve nas zabava, ali i važan prihod za Hitahdut. Miriam Aviezer je, kao i uvek, sa ekipom organizovala tombolu na najbolji mogući način.

BEJAHAD

SA NOVIM PROGRAMIMA I STARIM, A I NOVIM, PRIJATELJIMA

Piše Milan Fogel

Pošto sam i sam bio učesnik programa, utoliko mi je teže da zadržim objektivnost u prikazu onoga što se dešavalo u Opatiji, gde je krajem avgusta održan 12. Bejahad. "Židovska kulturna scena", Bejahad, je prema mišljenju mnogih učesnika postala jedna od najvažnijih kulturnih manifestacija u regionu – „danas veća i značajnija manifestacija nego što su nekad bili „Oktobarski susreti“ u Beogradu ili „Zagrebački književni razgovori“, kaže Predrag Matvejević. Kad kažemo u regionu, mislimo pre svega na bivše republike Jugoslavije, čije ime izbegavaju da spomenu mnogi današnji političari, puni samozadovoljnog nacionalizma. Međutim, na Bejahadu su podjednako bili prisutni Jevreji iz bivših jugoslovenskih republika, Izraela i nekoliko evropskih zemalja i zato bi s pravom trebalo da ponese epitet međunarodne, a ne samo regionalne manifestacije.

Program je bio toliko bogat da je nemoguće sve prikazati u jednom članku, **treba biti u Opatiji** i doživeti atmosferu u kojoj su se prisutni edukovali, ko je to želeo, uživali u filmovima, razgovorima, promocijama... i kupanju u plavom Jadranu.

U većem broju je zapaženo prisustvo mladih, što obećava opstanak ove manifestacije na duži rok. Ponekad smo bili ljubomorni što ne možemo više da se družimo s njima, ali... ali nekada smo i mi bili mladi, zar ne? Zato je tu bio Raša Kamhi i njegova gitara da nas podseti na „stara dobra vremena“. Na terasi hotela Adriatic pevao je Raša, a i mi s njim. Moram reći da je to bilo nezaboravno veče kada Rašin raspevani lirski tenor nije dao da se rastanemo, a sve vreme su pristizali stari i novi prijatelji.

Raša Kamhi i prijatelji na terasi hotela Adriatic

Organizatori, Blaženka i Vladimir Šalomon, Sonja Samokovlija i mnogi drugi, potrudili su se da u programu Bejahada svako nađe nešto za sebe, da se prepozna, da se podseti, da čuje kako drugi razmišljaju o problemima sa kojima se svi manje više suočavamo na različitim stranama sveta. Verovatno je zato posebno privukla pažnju javna diskusija, iako bismo pre mogli reći pledoaje, vrhunskih intelektualaca Evrope, Predraga Matvejevića, Rusmira Mahmutćehajića i Ivana Ivanjija na temu multikulturalnosti, ili kako neko reče, pitanju identiteta. Ivan Ivanji nije baš bio spreman za ovu temu, ali se zato drugi dan „iskupio“ pričom o „Beču i njegovim Židovima“.

s leva na desno: Predrag Matvejević i Rusmir Mahmutćehajić u razgovoru sa urednikom Mosta

Moram da se osvrnem i na pozorišnu predstavu „Golem“, pozorišta „Kralj David“ iz Beograda. Mirjam (Mija) Salom iz Beograda, rukovodilac pozorišta i režiser, uspela je da ovaj filozofski tekst, napisan u ko zna kojoj verziji po redu, ovog puta od strane Julije Paskal iz Kanade, scenski prilagodi sasvim razumljivom večnom strahovanju, borbi dobra i zla, i, naravno, tragediji jevrejskog naroda. Glumac Nikola Jeremić (Golem), iako nije progovorio nijednu reč uspeo je da nam dočara vanvremensku dimenziju borbe za opstanak, da bi na kraju umro, naravno, na sceni. Moram reći, da nam je ceo ansambl izveo predstavu na visokom profesionalnom nivou.

Pre ulaza u „glavnu“ salu nalazila se galerija u kojoj je postavljena izložba u saradnji Josefa Tabora/Taubera iz Haife, Oskarovog sina, koji

je izabrao i skenirao negative za izložbu, i profesora Zoje Finci iz Sarajeva, pod nazivom „Oskar Tauber – monografska izložba 1909 – 1999.“ Na izložbi smo mogli da vidimo i mnoge dokumentarne fotografije iz vremena nastajanja, bolje reći, mukotrpnog stvaranja, moderne države Izrael. Takva monografija, iz trezora od oko 15.000 filmova, odnosno, oko 400.000 negativa, sigurno bi trebala da nađe svoje mesto u izraelskim knjižarama i bibliotekama.

U večernjem programu, drugog dana manifestacije, prikazan je film Ljubiša Samardžića „Miris kiše na Balkanu“. Prisutna je bila i književnica Gordana Kuić, na osnovu čije knjige je napisan scenario i snimljen film. Ljubiša Samardžić, filmski ljubimac „prošlih vremena“, a za mnoge i sadašnjih, obradovao je publiku svojim prisustvom.

s leva na desno: Gordana Kuić, Mirjana i Ljubiša Samardžić

Braća Fogel predstavila su knjigu Pravednici među narodima – Srbija. Nenad Fogel, rukovodilac izdavačke delatnosti u Jevrejskoj opštini Zemun, inače i šef projekta, govorio je o istraživačkom radu na ovoj knjizi, koji trajao skoro dve godine. Posebno je naglasio da smo u kontaktu sa potomcima pravednika i spasenima naišli na punu saradnju, istakavši da nam je posebno pomogla Miriam Aviezer, koja nam je stavila na raspolaganje njenu privatnu arhivu. Ostvareni kontakti u Srbiji i Izraelu rezultirali su objavljivanjem niza dokumentarnih fotografija koje su prvi put predstavljene javnosti. Milan Fogel, pisac priča, govorio je o dilemama sa kojima se

suočavao prilikom književnog prikaza događaja koji nisu smeli da napuste istorijske okvire. U sali je nastalo uzbuđenje kada je u okviru prezentacije knjige glumac Nikola Jeremić pročitao priču o spašavanju malog Miše, u stvari Jaše Bararona, koji je bio prisutan u sali. Naravno, Nenad i Milan su govorili i o istorijskom aspektu, koji su u knjizi obradili Prof. dr Milan Ristović i dr Milan Koljanin. Posebno priznanje odao nam je dr Vladimir

Šalomon, koji je uvrstio ovaj projekat u program prezentacije Bejahada u Beču i Berlinu.

Posle uspešne promocije - s desna na levo: Nenad i Milan Fogel, Jaša Bararon i posetioci

Poslednjeg dana imali smo zadovoljstvo da čujemo omaž Dine Katan Bencion posvećen književnom stvaralaštvu „Četiri spisateljice“. Da budemo precizniji, reč je o doktorskom radu Dine Katan pod nazivom Ženska odiseja u književnosti Jevreja bivše Jugoslavije. Dina je sa više aspekata prikazala stvaralaštvo i bitisanje Fride Filipović, Gordane Kuić, Judite Šalgo i Ane Šomlo, kao žene Jevrejke u okviru ideoloških i državnih promena, koje su na kraju, ako kraja uopšte ima, dovele do krvavog građanskog rata na prostorima bivše Jugoslavije.

Sedam dana družili su se Jevreji i naši prijatelji, a vama, koji niste bili u Opatiji, preporučujem da sledeće godine ne propustite susrete na Bejahadu. Kao što napred rekoh, ni blizu ne mogu da vam predstavim sve učesnike programa, ali mi verujte na reč da vredi biti i učestvovati na ovoj izuzetnoj manifestaciji, koja nas još uvek drži Zajedno!

U SKUPŠTINI SRBIJE USVOJEN ZAKON O VRAĆANJU ODUZETE IMOVINE I OBEŠTEĆENJU zakonom će biti obeštećeni vlasnici nacionalizovane imovine kroz naturalnu restituciju ili državne obveznice, čeka se potpis predsednika države SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE, NA ČELU SA UPORNIM PREDSEDNIKOM, ALEKSANDROM NEĆAKOM, USPEO JE DA UBEDI POLITIČKE STRUKTURE SRBIJE U PRAVEDNOST ZAHTEVA, KOJI SU USVOJENI.

Tekst pripremila Lili Papo

Znam da naše članove, a i ostale koji su poreklom iz ex Yu, zanima šta će dešavati sa oduzetom imovinom. Evo, posle duge borbe oko usvajanja Zakona o vraćanju oduzete imovine, u Srbiji je, napokon, krajem septembra usvojen i taj zakon. U toku javne rasprave, u avgustu mesecu, svi koji su bili nezadovoljni datim predlogom mogli su da stave svoje primedbe. Mi, kao HOJ, smo takođe učestvovali u toj javnoj raspravi i predali primedbe, uz pomoć Saveza Jevrejskih opština Srbije.

Nadam se da ćemo imati priliku, da organizujemo sastanak, na kojem ćemo moći da dobijemo više

informacija o postupku koji će voditi Agencija za restituciju, koja počinje sa radom januara 2012. godine.

Do tada, prenosim vam deo teksta koji je objavila Beta.

“Taj zakon uređuje prava fizičkih i određeni pravnih lica kojima je, primenom propisa o agrarnoj reformi, nacionalizaciji, sekvestraciji i drugih akata od 9. marta 1945. do 15. februara 1968. na teritoriji Srbije oduzeta imovina i prenesena u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu.

Skupština Srbije usvojila je Zakon 26. septembra, a njegovo usvajanje jedan je od uslova da Srbija stekne status kandidata za članstvo u EU. Protiv zakona glasali su poslanici Saveza vojvođanskih Mađara, koji čine vladajuću koaliciju.

U Srbiji se očekuje oko 150.000 zahteva za restituciju, a imovina će biti vraćana u naturalnom obliku gde je to moguće ili isplaćena u obveznicama države Srbije, kao i u novcu za isplatu akontacije obeštećenja.

Zakonom nije predviđena zamenska restitucija oduzete imovine, što je bio jedan od osnovnih zahteva starih vlasnika.

Precizirano je da će predmet vraćanja biti oduzete nepokretnosti, odnosno građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište, šume, šumsko zemljište, stambene i poslovne zgrade, stanovi, kao i pokretne stvari i preduzeća.

Osnova za obeštećenje biće sadašnja tržišna vrednost imovine, a visina efektivnog obeštećenja svakom pojedinačnom vlasniku biće poznata krajem 2014. godine.

Za novčano obeštećenje vlasnika oduzete imovine početkom 2015. biće emitovane obveznice u evrima u ukupnoj vrednosti od dve milijarde evra, na koje će se obračunavati kamata od dva odsto.

Pored opšteg roka od 15 godina za isplatu obveznica u godišnjim ratama bivšim vlasnicima, građanima starijim od 65 godina biće omogućeno da obveznice naplate u roku od 10 godina, a za starije od 70 godina taj rok biće pet godina.

Maksimalno obeštećenje po vlasniku ograničeno je na 500.000 evra. Ukupna vrednost obeštećenja bivših vlasnika biće oko 4,5 milijardi evra, od čega će dve milijarde evra biti u obveznicama.

Zakonom je predviđeno da će imovina biti vraćana i žrtvama holokausta na teritoriji Srbije u vreme Drugog svetskog rata. Pravo na povraćaj imovine ili obeštećenje imaće i rehabilitovane osobe.

Pravo na povraćaj imovine neće imati pripadnici okupacionih snaga.

Predviđeno je da Direkcija za restituciju bude transformisana u Agenciju za restituciju koja će

voditi taj proces, a koja će početi da radi 1. januara 2012. godine.

Zahtevi za vraćanje imovine podnosiće se Agenciji za restituciju, na obrascu i sa potrebnim dokazima, na šalterima pošte. Agencija je dužna da o zahtevu odluči najkasnije u roku od šest meseci, a kod posebno složenih predmeta do godinu dana od prijema zahteva.”

BRAĆA MINH U PARAĆINU

Autori teksta: Milan Brdar i Vladimir Mladenović

Na 156 km udaljenosti od Beograda, krećući se međunarodnim auto-putem E-5 južno ka Nišu, opština Paraćin zahvata deo bogatog i plodnog Srednjeg Pomoravlja. Teritorija opštine se spušta od Kučajskih planina na istoku prema Velikoj Moravi na zapadu ispresecana tokovima reka Crnice i Grze.

Prvo poznato naselje nastaje u ranoj praistoriji pre 8000 god. Sa prekidima, ovde žive i prolaze razne etničke populacije Tribali, Sarmati i Rimljani. U III veku nastaje poznato Rimsko naselje Sarmates, na putu Via militaris (rimski vojni put). Ubrzo se ovde nastanjuju i Sloveni sa naseljima od XI do XII veka. Pisani tragovi o nazivu Paraćina kao "trga sa panađurom" i "trga na Parakinovom brodu" vode iz XIV veka (27/14 septembra 1375.g.). Od 1861.god. Paraćin dobija status varoši i ubrzo postaje poznat industrijski centar.

Dana 27. septembar 1375. godine, kada se Paraćin prvi put pominje u istoriji kao "Parakinov brod", 10. jun 1833. godine, kada je Paraćin pripojen slobodnoj, Miloševoj Srbiji, gde kasnije dana 16. juna 1866. godine, knez Mihajlo Obrenović svojim ukazom proglašava Paraćin Varošicom.

Nagli razvoj industrije nastaje krajem XIX veka. Osnivaju se fabrika vunениh tkanina braće Minh, fabrika cementa i fabrika stakla, pa tako početkom XX veka postaje značajno ekonomsko mesto u Srbiji.

Nema previše pisanih dokumenata o prisustvu Jevreja u ovim krajevima, ali ipak, oni koji su se istakli svojim radom, aktivnostima i znanjem ostavili su neizbrisiv trag u paraćinskoj istoriji, kao što su to bili trojica braće Samuel, Bertold i Julijus Minh.

Braća Minh su došli u Paraćin krajem XIX veka, kao privatni preduzetnici sa namerom otvaranja fabrike u tom delu Srbije. Oni su stigli iz tadašnje Austro-Ugarske, tačnije iz Češke. Tokom 1880. godine, Samuel Minh je podigao fabriku tkanina "Minh i Šumpeter". Ova fabrika je izrađivala razne čoje, šajake, ćebad za vojsku i druge vunene predmete. O radu ove fabrike braća Minh su izvestila ministarstvo privrede:

Izveštaj Braće Minh o svojoj fabrici štofova u Paraćinu

Ministarstvu narodne privrede
Beograd

“Uz izraz blagodarnosti na visokim pažnjama koje ste blagoizvoleli obratiti unapređenju interesa naše industrije i trgovine, sledejući Vašem velecenij pozivu od 19. decembra p.g.P.Br.5611. čast nam je u smislu istoga služiti Vas najučitivije sledećim podacima: Prva kralj.srpska povlašćena tvornica vunениh izrada braće Minha u Paraćinu. Tvornica je osnovana 1882.god. sa ulogom od din.500.000. Proizvodi se čoja, štofovi, sukno, šajak, ćebeta i ćilimovi. Povlastici istiće rok aprila m.o.g.

din. 824.000	Ukupan obrt p.g. iznaša
din. 802.140	i to u zemlji
din u duk. 4.808	u Austro-Ugarsku
din u duk. 17.052	u Tursku

Čast nam je odnosno izvoza učtivo primetiti da bi isti dostigao mnogo veću razmeru da nas država svojim vanredno sporim plaćanjima, na štetu ne ograničava.”

Ovo je sačuvani dokument o radu fabrike u vreme dok je bila na početku svog poslovanja, odnosno deo dokumenta. Ova fabrika nije dugo radila jer se ubrzo desio

požar u samoj fabrici o čemu takođe postoji dokument.

Požar u Minhovoj fabrici u Paraćinu

Načelnik okr. moravskog
22 juna 1904.g.
Ćuprija
No 7558.

G. ministru unutrašnjih dela

“Prema današnjem telegrafskom naređenju pod No 7577. Načelstvo ima čast podneti g. ministru sledeći izveštaj:

Danas u 7 sati pre podne izvešteno je Načelstvo telefonom da se je u fabrici braće Minha u Paraćinu pojavio požar. Traženo je da se pošalju šmrkovi. Odmah i to što je moglo brže, naredio sam te je poslato u Paraćin šest šmrkova, koje vojnih, koje ostalih nadležstava. U isto vreme krenuo sam i sam za Paraćin. Dok su šmrkovi stigli (u 8.30 sati) požar je uništio sve i fabrične zgrade i sve magacine, tako da su ostale samo zgrade za stanovanje i štala. Kao što sam i današnjim telegramom iz Paraćina javio, požar se je pojavio oko 5.30 sati u jutru i za nepuna dva sata sve je uništio. Požar je, po tvrđenju samog direktora fabrike, prouzrokovala sama mašinerija u fabrici.“

Međutim, pravi uzrok požara nikad nije utvrđen. Pored ove fabrike, Minhovi su posedovali i rudnik na planini Rtanj, koji je radio do 1914. godine, s' time da kasnije nije postojala potreba za njim. Julijus Minh je za vreme Prvog svetskog rata od 1916. do 1918. godine bio predsednik opštine Paraćin, o njegovoj sudbini posle rata nema podataka kao ni za ostalu dvojicu braće, no, bez obzira na to njihov doprinos privredi Paraćina i njegove okoline za taj period je ogroman, kao i za celu tadašnju Srbiju.

GRČKA: PUŠENJE ILI ZDRAVLJE – DRŽAVI NIKAD DOSTA PARA

Grčka vlada se, između zdravlja stanovnika i povećanja budžeta, opredelila za budžet, pa je juče odlučila da dozvoli pušenje u noćnim klubovima i kazinima za šta će morati da se plaća poseban porez.

Prema saopštenju ministarstava zdravlja i finansija, vlasnici velikih noćnih klubova i kazina većih od 300 kvadratnih metara moći će da 50 odsto površine odrede pušačkim, ali će za to morati da godišnje plaćaju 200 evra po kvadratnom metru tog prostora.

Prvi prihodi od tog poreza sličće će se u državnu kasu do 30. novembra pre zatvaranja fiskalne godine.

Prema poslednjem zakonu iz 2010. o zabrani pušenja, pušenje je bilo potpuno zabranjeno u kazinima i noćnim klubovima mada se ta zabrana redovno kršila.

Grčka, koja je u teškoj finansijskoj krizi, poslednjih sedmica je uvela niz mera u cilju smanjenja troškova u javnom sektoru.

ANEGDOTA koju nam je poslao MILAN ŠPICER

Brodom je stigao novi useljenik, “Ole hadaš”. Prilikom pregleda šta je doneo u zemlju, carinik primeti da je Ole Hadaš doneo 5 frižidera. „Jedan frižider je oslobođen carine, ali za ostale morate da platite uvozne dažbine“, kaže carinik. „Izvinite, ali ja čuvam tradiciju“, buni se Ole hadaš, „čuvam kašrut!“. „Masorti, oni koji čuvaju tradiciju, imaju samo jedan frižider“, zna i carinik gde živi. „Ja moram da imam jedan za meso, a drugi za mlečne proizvode“, ne predaje se Ole hadaš. „Dobro“, prihvati carinik, „ali za ostala 3 morate platiti carinu“. „2 frižidera sam doneo za predstojeći Pesah, da se ne izlažem odmah dodatnim troškovima“, reče Ole Hadaš. „Ali za 1 frižider morate da platite carinu“, i cariniku je već bilo dosta da se raspravlja sa novim useljenikom. „A kad mi dođu gosti, gde ću da stavim malo slaninice, šunkicu...?“
Nije nam poznato da li je Ole Hadaš platio carinu bar za jedan frižider, ali ni našoj vladi nikad dosta para.

POTRAGA ZA HEROJEM

Julije Kemeny iz Frankfurta uputio nas je na jednu veoma zanimljivu knjigu Mihaela Martensa, dugogodišnjeg dopisnika Frankfurter Allgemeine Zeitunga iz Beograda, a trenutno dopisnika istih novina iz Istanbula

Tema Martensove knjige je jedan događaj iz jeseni 1941. godine kada su Nemci u Smederevskoj Palanci, tačnije u Viševcu, streljali 16 uglavnom mladih ljudi, a jedan nemački vojnik se suprotstavio da puca u nevine ljude. Nemački vojnik, po imenu Josef Schulz, streljan je zajedno sa grupom partizana, po jednoj verziji, a po drugoj, sa radnicima i studentima koji su se u Smederevskoj Palanci suprotstavili nemačkim okupatorima.

Herojski čin iz Smederevske Palanke nije zaboravljen, iako se dogodio pre 70 godina. Ljudi u Srbiji pamte kako je jedan Nemaac ustao protiv nepravde nanesene Srbima. U Nemačkoj nije ni mogao biti zaboravljen, budući da se za njega nikada nije ni znalo.

Mogu li zastareti herojska dela? Imaju li ona rok trajanja? Ne, sigurno ne.

Zahvaljujući Valteru Schulzu, saznalo se nešto više o tragičnoj smrti i životu njegovog brata Josefa Schulza, koji je 20. jula 1941. godine odbio da strelja zarobljene partizane u Viševcu kod Smederevske Palanke zbog čega je i sam izveden pred streljački stroj.

fotos: Tragom čuvene fotografije streljanja 20.07.1941. – nema školarca zaključno sa sredinom osamdesetih koji ovu fotografiju streljanja zarobljenih partizana i nemačkog vojnika koji odbija pucati u njih, te sam biva streljan, nije zapamtio iz tadašnjih udžbenika istorije

U svojim istraživanjima Mihael Martens morao je da čuje i interesantnu priču o pesnikinji i događaju u Viševcu o kome se malo pričalo. Naime, pjesnikinja Miroslava - Mina Kovačević u Lokvi, kod Gornjeg Milanovca, podigla je spomenik Jozefu Šulcu. Uradila je to sedamdesetih godina prošlog vijeka o svom trošku i u svom dvorištu. Ali, podizanje spomenika okupatorskom vojniku, bez obzira na njegov viteški i uzvišeni čin, ljudsko lice neprijatelja ražestilo je SUBNOR- boračka organizacija, Gornjeg Milanovca, koji je naložio inspekcijskim službama da se taj nepoželjni beleg neizostavno sruši. Bili su to teški dani paralizovane pesnikinje, od svoje 23. godine, Miroslave - Mine Kovačević. Svakog dana je presavijala papir i na mnoge adrese slala molbe i apele da se ne ruši spomenik Josefu Schulzu na kome piše: "Ovo je tužan spomen nemačkom vojniku Josefu Schulzu koji zbacio znamenje i oružje svoje zemlje i stavi se na stranu golorukog srpskog naroda.

Knjiga je objavljena ove godine u izdanju izdavačke kuće Paul Colnaj (Paul Zsolnay Verlag).

„MENGELEOVI NASLEDNICI“ NASTAVILI EKSPERIMENTE

iz strane štampe, Politika

Javna zdravstvena služba američke mornarice "žrtvovala" je najmanje 1.300 Gvatemalaca u takozvanom istraživačkom radu "za dobrobit obolelih od veneričnih bolesti". Jeziva istina o događajima iz 1946-48. otkrivena je slučajno

oktobra 2010. godine, a u avgustu 2011. je i zvanično potvrđena u izveštaju Bioetičke komisije osnovane na zahtev predsednika SAD.

Žrtve, mahom osobe problematičnog socijalnog statusa, podvrgavane su poput laboratorijskih zamorčica eksperimentima lečenja od sifilisa i gonoreje - bez njihovog znanja i saglasnosti.

Zavedeno u američkim pravosudnim analima pod zajedničkim imeniteljem "Sifilis-eksperiment", dokumente o eksperimentima je u arhivama pronašla Sjuzan Reverbi, naučna saradnica Velesli koledža u Masačusetsu.

Na lični zahtev predsednika Baraka Obame formirana je Bioetička komisija koja je pola godine istraživala zločine naučnih saradnika javne zdravstvene službe (PHS) u Gvatemali posle Drugog svetskog rata.

"Ako se prvobitno verovalo da je reč o naučno-istraživačkom poduhvatu u kome je u 'pojedinačnim slučajevima' došlo do kršenja etičkih načela struke, sada se zna da su američki medicinski stručnjaci svesno kršili sva etička pravila", piše Rojters u izveštaju o dvodnevnom raspravama minulog vikenda.

"Koristili su 'eksperimentalne metode' uporedive sa praksom ozloglašenog nacističkog doktora Jozefa Mengelea", komentariše hamburški "Špigl". Ljudi-zamorčići (postoji i žargonski izraz "humani zamorčići") odabrani su za eksperimente a da nisu znali o čemu je reč. Neretko su bili "nagovoreni" - uz odgovarajuću prinudu.

Ko su bile žrtve? Pripadnici najnižeg socijalnog staleža, zatvorenici, vojnici-dezerteri, prostitutke, mentalno oboleli... Najpre bi im bila ubrizgana sifilistična krv, a potom su bili podvrgnuti "opservacijama" - uz odgovarajući tretman antibioticima (penicilin) ili bez tretmana.

Potresan je slučaj pacijentkinje zavedene pod šifriranim imenom Berta: na samrti, namerno inficirana od saradnika istraživačkog tima, podvrgnuta je "finalnom eksperimentu". Po naređenju šefa istraživača, doktora Džona Katlera, ispod kapaka, u usnu duplju i na genitalije nanet joj je premaz gnoja gonoreje.

Međudržavna komisija pravnika iz SAD i Gvatemale raspravlja sada o obeštećenju potomaka žrtava, a usledilo je i "istorijsko izvinjenje" predsednika Obame predsedniku Gvatemale Alvaru Komu.

Slučaj time nije okončan. Naprotiv. Pravosudni organi SAD su najavili mogućnost novih istraga u takozvanoj aferi "Taskidži": od 1930. sve do 1972. pripadnici afroameričke populacije u saveznoj državi Alabami inficirani su virusima veneričnih bolesti - pod izgovorom lekarskog tima da je reč o vakcini...

BELGIJSKI MINISTAR ZA AMNESTIJU KOLABORACIONISTA

e – Novine

Jevrejski lovci na naciste su zatražili momentalnu smenu belgijskog ministra pravde nakon što je on podržao amnestiju za hiljade saradnika nacističkih okupatora tokom Drugog svetskog rata.

Štefan de Klerk, flamanski hrišćanski-demokrata podelio je dodatno Belgiju, gde više od godinu dana traje ozbiljna politička kriza, tako što je dao blanko amnestiju za 56.000 Belgijanaca koji su nakon rata bili osuđeni za kolaboraciju sa nacistima.

"Možda bi mogli da zaboravimo, jer je to prošlost. U jednom trenutku neko će odrasti i poželeći da govori o tome, možda ipak da zaboravi, jer to je prošlost", rekao je on. Centar Simon Vizental je tim povodom poslao pismo belgijskom premijeru Ivesu Letermeu, optužujući ministra za "izdaju i falsifikovanje istorije" dodajući da je i on svojim istupom pokazao "prezir prema samom konceptu pravde". Oko 25.000 belgijskih Jevreja je deportovano od Aušvica do vojnih baraka u Mehelenu, koji se nalazi severno od Brisela, nakon što su bili opkoljeni od strane vlasti koje su sa entuzijazmom sarađivale sa nacistima uprkos jakom otporu u belgijskom narodu.

Samo 1.207 njih je preživelo, a belgijski sud je 2007. uputio izvinjenje u ime države Belgije zbog "kolaboracije nedostojne demokratije sa policijom koja je bila katastrofa za jevrejsku populaciju". Simon Samuels, direktor za

međunarodne odnose iz Vizental centra pozvao je na “brzo uklanjanje Klerka iz njegovog ministarstva, partije i celokupne političke scene”.

“Čutati bi bilo kao saučesništvo u De Klerkovom odobravanju genocida”, rekao je on.

Flamanski ministar pak kaže da su njegovi komentari pogrešno protumačeni ali je ovaj sukob još više zatrovao ionako napete odnose između političara u zemlji koji govore francuski i holandski jezik.

Mnogi stanovnici Flandrije smatraju da je čistka koja je usledila nakon oslobođanja Belgije najviše bila uperena protiv flamanskih okupatorskih saradnika dok su progoni bili ređi u Valoniji. Nakon rata 400.000 Belgijanaca se našlo pod istragom zbog kolaboracije, 56.000 je osuđeno a samo 242 njih je bilo pogubljeno. Od 50.000 zatvorenih saradnika nacista samo se 2.500 našlo u zatvoru do 1950. godine, dok su ostali pomilovani.

Ovo osetljivo pitanje se ponovo našlo u centru pažnje belgijske javnosti nakon što je belgijski senat prihvatio nacrt zakona ekstremno desničarske flamanske partije Vlaams Belang, kojim bi se garantovala amnestija za sve koji su saradivali sa nacistima tokom rata.

PRAVEDNICI U SRBIJI

SEKRETARIJAT ZA KULTURU GRADA BEOGRADA PROGLASIO „PRAVEDNIKE MEĐU NARODIMA – SRBIJA“ ZA KAPITALNO DELO

Ove godine sam deo odmora proveo putujući po Srbiji. Bio sam iznenađen koliko ljudi želi da čuje živu reč autora o knjizi koja sigurno ne spada u zabavnu literaturu. Pod vođstvom šefa projekta, Nenada Fogela, predsednika Jevrejske opštine Zemun, autori, tri Milana: Prof dr Ristović, dr Koljanin i ja imali smo prilike da se sretnemo sa potomcima pravednika, koji su dobili ovo visoko priznanje Jad Vašema.

Putovanje je započeto na krajnjem severu Vojvodine u Subotici, gde su nas pozdravili domaćin Tomislav Halbrohr, predsednik JO Subotica, Robert Sabadoš, potpredsednik Saveza JO Srbije i Dragan Rokvić, upravnik Gradske

biblioteke, u čijim prostorijama je održana promocija. Istoričar dr Koljanin govorio je o doprinosu Jevreja u kulturnom i društvenom životu građana u predratnoj državi, naglasivši da je najveći deo te populacije nestao za vreme Holokausta, ali su njihova dela ostala. Milan Fogel je govorio o dilemama sa kojima je bio suočen prilikom pisanja priča. S jedne strane, čvrsto se držao istorijskog okvira, ali je u svojim pričama izneo istinite podatke, koji ponekad potiru kriterijume Jad Vašema za dodelu medalje pravednika. Konkretno je naveo slučaj pravednice iz Subotice, koja je dobila novac za hranu za dva mališana, koje je spasla sigurne smrti. „Drago mi je da je u ovom slučaju Jad Vašem odstupio od pravila za dodelu medalja – tzv. plaćena usluga. Sigurno se ta pravednica nije obogatila time što je primila novac za hranu, a drugog izbora nije imala, jer je u to vreme već skoro rasprodala sve iz kuće da bi ishranila dve kćerke i sebe. Uostalom, kako neko reče, pravila i služe za to da bi bila kršena“, našalio se Milan.

Milan je u polemičkom tonu izneo neke svoja razmišljanja, što je izazvalo interesovanje prisutnih – dr Milan Koljanin (prvi s desna) pažljivo je pratio šta Milan govori, a Nenad pije vodu da se „smiri“.

Promociji knjige u Zrenjaninu pridružio nam se i predsednik Saveza jevrejskih opština Srbije, Aleksandar Nećak, koji je naglasio značaj ove knjige za opšti imidž Srbije, koji je poslednjih desetak godina ozbiljno narušen. Dr Ristović je govorio o tome kako obični ljudi pišu istoriju o kojoj se malo zna. „Uobičajeno je da posmatramo događaje sa makro istorijskog nivoa, a ova knjiga govori o herojstvu običnih

ljudi, koji su po cenu sopstvenog života i života njihovih porodica spašavali nedužne Jevreje“.

Ljiljana Popov, predsednik JO Zrenjanin, pozdravila je učesnike promocije i istakla značaj ove knjige za bolje razumevanje pripadnika različitih konfesija

U zgradi Zavičajnog muzeja Župe u Aleksandrovcu, u gotovo porodičnoj atmosferi, promociju je otvorio upravnik muzeja Ivan Brborić. Nenad Fogel je govorio o dvogodišnjem intenzivnom istraživačkom radu koji je doprineo da mnogi detalji do kojih smo došli u razgovorima sa potomcima pravednika i spasenim Jevrejima, suvoparne činjenice pretvore u životnu priču. Posebno je naglasio da su u knjizi skoro sve fotografije prvi put objavljene, što daje dodatnu dokumentarnu vrednost izdanju.

Nakon izlaganja promotera prisutni, oni koji su rođeni pre Drugog svetskog rata, evocirali su svoja sećanja na teška vremena kada su njihovi roditelji spašavali Jevreje

Knjiga Pravednici među narodima – Srbija, svojevrsan je spomenik dobrim ljudima iz Srbije, koji neće moći da sruši nijedna nova vlast, nijedna nova ideologija – vlast se menja, a ono što je zapisano ostaje za navek.

Pre ovog ciklusa promocije ove vredne knjige, ista je predstavljena u Beogradu, Novom Sadu i Somboru, a sudeći prema pozivima predstoji joj još dugačak put.

autor ovog priloga je jedan od pisaca knjige, Milan Fogel

SAŠA LEBL O JEVREJIMA U CRNOJ GORI

9. i 10. oktobra 2006. bio sam u Crnoj Gori kao predstavnik SJOS zajedno s Jehijelom Bar Haimom, predstavnikom JOINT-a. Naš glavni kontakt bila je Edita Klein, rodnom iz Varaždina, koja je u CG živela dvadesetak godina, inače članicom JO Beograd, kao i neki drugi Jevreji iz CG.

U Podgorici je 9.oktobra organizovan razgovor 15-ak Jevreja iz Bara, Budve, Kotora, Podgorice, na temu organizovanja Jevrejske zajednice Crne Gore (JZCG). Prisutni su bili za to, ali uz preovlađujući zaključak da ne treba žuriti, zbog političke situacije u CG (formiranje nove vlade itd.). Izabran je Inicijativni odbor (Edita Klein, Đorđe Raičević, dr Ivan Medigović). Sutradan smo E.Klein, Bar Chaim i ja posetili Ministarstvo spoljnih poslova CG, gde su ispoljili interesovanje za to, kao i Ministarstvo za zaštitu prava nacionalnih i etničkih grupa. Pomoćnik ministra Sabahudin Delić je takođe ispoljio interesovanje. Rekao je kako te grupe, od kojih neke manje od jevrejske (Nemci, kojih ima 17), već imaju svoje savete i objasnio šta sve treba uraditi da se dobije taj status (izabрати rukovodstvo, napisati statut, formulisati ciljeve itd.), pa se registrovati u Ministarstvu pravde kao nevladina organizacija, kao i njegovom ministarstvu, na čiju bi novčanu i drugu pomoć mogli računati.

Bilo je reči i o registrovanju kao verske grupe kod nadležne komisije u Generalnom sekretarijatu Vlade CG.

Važno je konstatovati da je inicijativa za osnivanje Jevrejske zajednice u Crnoj Gori urodila plodom.

BEZ KOMENTARA – Spomenik sa krstom i Davidovom zvezdom snimljen na jednom groblju u Crnoj Gori

NAUČNICI NA TRAGU VAKCINE ZA „SVINJSKI GRIP“

Britanski naučnici tvrde da su došli do revolucionarnog otkrića antitela koje može lečiti sve vrste gripa tipa A. Izolovali su antitelo koje ciljano napada proteine hemaglutinina, koji se nalazi na površini svih virusa gripa tipa A.

Miševima je prvo ubrizgana smrtonosna doza virusa H1N1, poznatijeg kao "svinjski grip" . Nakon dva dana primili su dozu antitela i potpuno se oporavili. Naučnici se nadaju se da će ovo otkriće dovesti do razvitka univerzalne vakcine protiv ove vrste virusa.

-Otkrivena je struktura antitela i način na koji deluje, što će pomoći razvoju vakcine. Ali, to je još godinama daleko- rekao je Džonn Skel, jedan od naučnika koji su učestvovali u istraživanju.

PETI ZAGREBAČKI FESTIVAL ŽIDOVSKOG FILMA „ŽENE U HOLOKAUSTU“

ZAHVALJUJUĆI IZVRSNIM DOKUMENTARCIMA OVOGODIŠNJI FESTIVAL BIO JE JEDAN OD NAJVAŽNIJIH KULTURNIH DOGAĐAJA U HRVATSKOJ

Piše Nenad Polimac – izvod, HaKol

U odnosu na prošlogodišnju bogatu ponudu, ovogodišnji večernji program doimao se prilično mršavo. Najzanimljiviji film prikazan je već prvog dana festivala, a snimljen je davne 1948. godine. „Poslednja postaja“ Wande Jakubowske, poljske redateljice koja je tridesetih godina bila zapaženi dokumentarist (rođena je 1907.) Njezin prvi igrani film „Nad Niemenom“ nikad nije završen, jer je izbio Drugi svetski rat, a ona je kao članica pokreta otpora 1942. završila u zloglasnom varšavskom zatvoru Pawiak, a zatim poslana u Auschwitz. Po njezinim rečima, čim je prešla kapiju logora, znala je – ukoliko preživi – mora o svemu tome snimiti film. Crvena armija oslobodila ju je dok se nalazila u Ravensbrucku, kamo je premeštena potkraj rata; čim je bila u prilici počela je pisati scenario s njemačkom komunistkinjom Gerdom Schneider, s kojom je delila logorašku sudbinu i ideološka uverenja. Film se snimao 1947., uglavnom na autentičnim lokacijama, obraslim u korov koji kao da je mutirao jer je rastao u zemlji gnojenoj leševima, krvlju i znojem, a neki od glumaca (na snimanju

nije bilo presvlačenja; logoraške uniforme bile su jedina odjeća) i sami su prošli pakao Auschwitza. U filmu povremeno ima patosa i stilizacija, no kako se nesmiljene scene nižu jedna za drugom, završni dojam je impresivan, čak i danas skoro šest i pol decenija nakon što je film napravljen.

Teško se nadmetati s tako neposrednim umjetničkim svjedočanstvom, a to svakako nije mogao američki televizijski film „Podići iz pepela“. Napravljen 2003. za kablovsku mrežu, zasnovan na memoarima mađarske ginekologinje Giselle Perl, koja je preživjela Auschwitz radeći u tamošnjoj ambulanti, u neposrednoj blizini čudovišnog eksperimentatora dr Josefa Mengelea, počiva na intrigantnoj dramskoj premisi: doktorica je 1946. stigla u New York i zatražila američko državljanstvo, ali je posebna komisija morala ispitati prigovore da je ona u Aschwitzu obavila na stotine pobačaja. U vraćanjima u prošlost evocira se što se dogodilo u koncentracionom logoru; dr Perl je prekidala trudnoću, jer je tako spašavala živote nesretnih žena (uostalom, u „Poslednjoj postaji“ u jednoj se sceni otkriva kakva sudbina očekuje porodilje i njihove bebe).

„Svadbena pjesma“ je najugodnije iznenađenje festivala. Francusko-tuniska Židovka Karin Albou (njezin prvenac „Mali Jeruzalem“ bio je dosta zapažen na međunarodnoj festivalskoj sceni), napravljen je sa puni više stila i manje novca. Odigrava se 1942. u Tunisu, a njezine protagonistkinje su mlada sefardska Židovka i najbolja prijateljica, podrijetlom Arapkinja. Prva se opire majčinim nagovaranjima da se uda za bogatog starijeg Židova i tako osigura egzistenciju čitave obitelji, dok je druga zaljubljena u svog vršnjaka, no taj je bez posla pa postaje suradnik – kolaboracionist – okupacijske njemačke vojske. U odnosu na ono što se odigravalo u Evropi, Holokaust se u Tunisu činio dosta benignim, jedino su muškarci morali u radne logore iz kojih su povremeno puštani kućama, no rediteljica je iznimno intrigantno dočarala kako političke promjene izazivaju potrese u međuljudskim odnosima.

Iz pregleda večernjeg programa dalo bi se zaključiti kako je to bio osrednji festival. Posve krivo, moglo bi se čak ustvrditi da je to dosad možda najbolje izdanje zagrebačkog Jewish Film Festivala, prvenstveno zbog izvrsnih dokumentaraca.

SLIKAR BORA BARUH (1911.-1942.) U GALERIJI RTS-a

Galerija RTS i Narodni muzej u Beogradu obeležavaju stogodišnjicu od rođenja slikara Baruha - Bore Baruha izložbom koja obuhvata 29 reprezentativnih dela, ulja na platnu i kartonu nastala između 1932. i 1941. godine. To su slike (enterijeri, mrtve prirode, pejzaži i vedute, portreti i autoportreti) koje se čuvaju u fundusima: beogradskog Narodnog muzeja, Muzeja savremene umetnosti, Jevrejskog istorijskog muzeja, Muzeja grada Beograda, Istorijskog muzeja Srbije, Vlade Republike Srbije, zatim, porodice Baruh, kao i privatnih kolekcionara. Autor izložbe i kataloške studije je viši kustos Narodnog muzeja, Ljubica Miljković.

"Stvaralaštvo Bore Baruha vezuje se za tokove beogradskog intimističkog slikarstva, poetskog realizma i umerenog kolorističkog ekspresionizma, neuporedivo manje za socijalnu umetnost bez obzira na njegovo nepokolebljivo političko opredeljenje. Iako je, kako piše Aleksa Čelebonović, kao čovek bio moralno spreman da žrtvuje svoj intimni život za direktnu akciju i ljubav prema čovečanstvu, kao umetnik je voleo i poštovao svoje najintimnije okruženje i upravo takvim delima postigao najviše" - tumači istoričarka umetnosti Ljubica Miljković.

Bora Baruh, skica za autoportret, 1942. – nastala u Banjičkom logoru, gde je Bora Baruh proveo samo dva dana, pošto je uhvaćen kao partizan Valjevskog odreda, streljan je 4. jula u 1942. u Jajincima.

Baruh - Bora Baruh rođen je 1911. godine u Beogradu. Od mladosti se bavio slikarstvom i

vajarstvom. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Beogradu. Krajem 1935. odlazi u Pariz gde slikarstvo uči kod Amadea Ozanfana, obilazi galerije i muzeje. Od 1935. postaje član i aktivista Komunističke partije Jugoslavije (KPJ). Krajem februara 1938, zbog svojih političkih aktivnosti, proteran je iz Francuske. Vraća se u Beograd gde nastavlja svoj politički angažman i borbu za ljudska prava. Bora Baruh je dva puta izlagao samostalno: u Beogradu 1938. i u Zagrebu 1939. godine, sa grupama Nezavisni i Život, a redovno je učestvovao na likovnim smotrama kod nas i u inostranstvu.

Porodica Bore Baruha

U Drugom svetskom ratu stradala su braća Baruh: Isidor, proglašen za Narodnog heroja, Bora i Josip i dve sestre Rašela Šela Baruh – Simić, ubijena u Banjičkom logoru zajedno sa mužem, i Berta Bela Baruh.

DOPRINOS JUGOSLOVENSКИH DOSELJENIKA U PALESTINI I STVARANJU IZRAELA

U izdavačkoj kući “Jugoistok” u Beogradu postoji interesovanje da se objavi knjiga o jugoslovenskim Jevrejima koji su doprineli stvaranju Izraela. Vlasnik ove Izdavačke kuće, Petar Djurić, nekadašnji novinar na Televiziji, predložio mi je da napišem biografije stotinak ličnosti koje su od prve ideje za stvaranje Izraela, pa do danas doprineli na izvesan način stvaranju Areca. On zna da nema mnogo onih koji pripadaju generaciji prvih olima, ali smatra da je interesantno i kako se snalaze oni koji su kasnije, kada je Izrael već stvoren živeli ovde, pa čak i oni koji odluče da danas dodju u Izrael.

Knjiga bi trebalo da sadrži oko 200 stranica, što znači da bi trebalo da oko sto ličnosti prikažu svoj život ovde na oko 2 stranice. Osnovne teme o kojima bi trebalo pisati su:

1. Kada ste i gde rođeni?
2. Kako ste preživeli Drugi svetski rat?
3. Čija je ideja bila da dodjete u Palestinu /Izrael/, da li Vaša ili neko od članova vaše porodice?
4. Da li ste došli sami ili sa porodicom?
5. Čime ste se bavili na početku i čime sada?
6. Da li ste tako zamišljali život ovde ili ste bili razočarani?
7. Šta smatrate pozitivnim u Izraelu, a šta ne odobravate?
8. Kako Vaša porodica, ukoliko je imate, posmatra događaje na Bliskom Istoku?
9. Gde i kako živite? Kako provodite vreme?

10. Imate li kontakt sa zemljom iz koje potičete?

11. Da li smatrate da je dolazak u Arec bio dobar gest?

Ovo nisu pitanja na koja treba odgovoriti, već podsetnik o čemu bi se moglo pisati. Nije bitno ni da je čovek nešto značajno uradio ovde. Dovoljan je doprinos da je došao. Bilo bi lepo ukoliko je neko proveo izvesno vreme u kibucu da to pomene, ukoliko je učio ivrit na ulpanu ili, uopšte, kako je naučio jezik? Na kom se jeziku govori u njegovoj kući, razumeju li deca, unuci kada se govori na nekom od jugoslovenskih jezika? Da li su bili u “starom kraju” i kakvi su im utisci?

Može se napisati i tekst bez ovih predloženih pitanja, ali da ne bude suviše dugačak, kako ga ne bih morala da skratim.

Poželjno bi bilo da svaki tekst ima 2-3 slike.

Unapred hvala, Ana Šomlo Ninić,
Shlomo Hamelech 6/21, 42268 Netanya
e-mail ninic@netvision.net.il

In Memoriam

Sa tugom javljam da je 14. septembra preminula u Zagrebu moja mama, **Dr. Nada (Koka) Rajner rođj. Fröhlich.**

Kao liječnik, veliki humanista i socijalni radnik godinama je bila aktivna u našoj zajednici – kao doktorica u dječjim kolonijama na Cresu, u Miločeru i Malom Zatonu; kao voditelj i aktivista socijalne sekcije i kao upravnica doma staraca "Lavoslav Švarc." Neka joj je laka zemlja. Ožalošćena kćerka **Mirjam (Mia) Rajner-Weiner** sa porodicom.

Preminula je **Tatjana Cvejn**, drug i prijatelj, književnica - dobitnica mnogih književnih nagrada, prevodilac... Nosioc je Zlatne značke Kulturno-prosvetne zajednice Srbije za dugotrajan, stvaralački i nesebičan rad u širenju kulture. Rođena je u Somboru, a poslednje godine proživela je u Subotici.

KNJIŽEVNI DODATAK

Broj 7

septembar/oktobar 2011.

PREDRAG MATVEJEVIĆ
omaž Krleži na Bejahadu 2011.

MIROSLAV KRLEŽA

I
ŽIDOVSKA INTELIGENCIJA

Pitao sam se bi li Krleža danas bio i ovdje s nama i to pitanje ponovo iznosim pred članove Bejahada i njihove prijatelje. Mislim da bi bio ili da bi nas barem, u svojoj starosti, pozdravio na svoj način, blagim smiješkom i pogledom podrške. Veze Krleže sa židovskom inteligencijom zaslužuju pažnju i priznanje. Između dva rata povezao se vrlo prisno sa Mošom Pijadom, kojega je posjetio u zatvoru i o čijem je slikarstvu napisao blistav esej. Filozof Zvonimir (Zvonko) Richtman bio mu je također vrlo blizak, podržao je „krlježnice“ u sukobu na lijevici, bio s njima isključen iz KP (Komunističke partije). Našao se među žrtvama ustaškog logora u Kerestincu, gdje su pobijeni toliki hrvatski pisci i intelektualci, poput Cesarca, Adžije, Pavleka Miškine (u Staroj Gradiški) i drugi. Krleža je kao urednik otkrio uoči rata talent Oskara Daviča, njegovu „Hanu“; u „Pečatu“ je 1939. godine objavio 17 Oskarovih pjesama.

Izoliran u partiji i omrznut od nacionalista, Krleža je proveo Novu godinu 1940-41. s grupom zagrebačkih Židova. Strogo ih je upozoravao: „Što čekate, nastojte se što prije skloniti, izbjeći što dalje, spasiti glavu. Hitler će sutra zauzeti ovu zemlju i potamaniti najprije vas“. Ne znam da li ga je itko poslušao. Znamo koliki su stradali.

Krležu je prevodila na njemački židovska književnica Ina Jun Broda, koja je izgubila u jami Jadovna sina Alela i supruga Juna. On i Bela su je, kad se odselila u Beč, stalno pozivali i susretali. Ina je prevodila osim Krleže mnoge druge hrvatske pisce, ne samo hrvatske. Iza II svjetskog rata Krleža druguje s Ervinom Šinkom, koji je svojedobno bio

suradnik Bele Kuna u mađarskoj revoluciji. Dogodio se nemili incident koji vrijedi zabeležiti. Jedan poznati hrvatski pisac požalio se da je Židov Šinko primljen u Akademiju a on nije. Krleža je tražio da se taj prozaik izbac iz društva ili će, u protivnom, on sam napustiti naše književničko društvo. Udovoljeno mu je. Ima još primjera koji zaslužuju da se njima upoznaju oni koje to zanima. Kad je odbijena knjiga Danila Kiša „Grobница za Borisa Davidoviča“ a njezin autor optužen od antisemita kao plagijator, potražili smo Krležu. Bez njegove pomoći to djelo, u kojem je pokazana, uz ostalo, tragična sudbina Židova koji su iz Centralne Evrope izbegli u Sovjetski savez i završili na raznim „otocima Arhipelaga Gulag“, bez pomoći sa raznih strana „Grobница“ ne bi u to vrijeme mogla izići. I Krleža je pročitao knjigu i intervenirao...

Predrag Matvejević rođen je 1932. u Mostaru. Školovao se na visokim školama u Sarajevu i Zagrebu, a i u inostranstvu – doktorirao je 1967. na Univerzitetu Sorbona u Parizu. Član je Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Živeo je i radio do 1991. u Zagrebu – predavao je francusku književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Onda se seli u inostranstvo, kako sam kaže: „živeo sam između azila i egzila“. Osamnaest godina proveo je u Francuskoj i Italiji. Kao humanista, filozof dobitnik je mnogih međunarodnih priznanja, da spomenemo samo Legiju časti (Francuska), Red Danice hrvatske, te priznanja iz Slovenije i Italije. Najprevođeniji je pisac, filozof, esejista, publicista sa ovih prostora. Iz ove kratke biografije ne smeta ako neko kaže da je Predrag Matvejević bosanskohercegovački i hrvatski pisac, filozof, publicista, evropski intelektualac. Takva odredba smeta samo

ultranacionalistima koji, na primer „ne žele da Matvejević brani Hrvatsku“ i javno ga se odriču, iako se pre dve godine vratio u Zagreb.

Verovatno je najneprijatnija epizoda u njegovom životu presuda Opštinskog suda u Zagrebu, kojom je zbog jednog napisa „Naši talibani“, objavljenog 2001. godine u Jutarnjem listu, u kojem je napao intelektualce iz Srbije i Hrvatske zbog njihovog ratno - hušakačkog odnosa prema situaciji u BiH, osuđen na pet meseci zatvora, dve godine uvjetno. I kasnije, 2007. kada je Vrhovni sud Hrvatske potvrdio presudu, na koju se Matvejević nije žalio, ponovo je izjavio da ne priznaje ni sud ni presudu, i da se neće žaliti. Za svakog čoveka, verujem da ni Matvejević nije izuzetak, najveće je priznanje međunarodna podrška intelektualaca Evrope i sveta, a delom i hrvatskih intelektualaca, koji su stali na njegovu stranu.

Bejahad 2011 – rezultati natječaja za kratku priču “Simha Kabiljo”

Na natječaj “Simha Kabiljo” za kratku priču stiglo je 30 priča.

Žiri na čijem je čelu bio liječnik i književnik dr. Dragan Pavelić donio je sljedeću odluku:

Prva nagrada se ne dodjeljuje.

Drugu nagradu dobiva priča *O poreklu, i o penjanju ili savezništvu (i pokoja reč o konjima)*, Miodraga Kojadinovića iz Beograda (šifra Mangosteen).

Treću nagradu dobiva priča *Početak bez kraja*, Morena Kamhia iz Natanije (šifra Judeja).

Zahvaljujemo se svim autorima koji su svoje priče poslali na natječaj te žiriju koji je priče pročitao i donio odluku o nagradama.

Nagrađenima iskrene čestitke.
Organizacioni odbor “Bejahad”-a.

SAVREMENI PISCI IZBLIZA IVAN IVANJI

Beograd – Beč

SAMOUBISTVO MOG DEDE

Bio je poslednji Jevrejin koji je u mom rodnom gradu sahranjen u sopstvenom grobu. Moji roditelji nemaju grobnice, niko ne zna ko ih je i gde zakopao. Vreme je da sada, kada sam u istim godinama kao što je bio deda kad se ubio, razmislim o njemu i njegovom postupku. Bio je lekar. Na receptu je napisao: „Živeo sam tako lepo da ne dozvoljavam da mi pokvare kraj“. Zatim je ubrizgao svojoj ženi, mojoj babi, i sebi po deset kubika morfijuma. Nije teško napisati takvu poruku. Još lakše je ponoviti je u priči. Na mene te reči ne deluju patetično, nego hladno i promišljeno, kao kada se postavlja dijagnoza i određuje neophodna terapija. Da li se dugo kolebao? Kako se osećao? Kako bi bilo da ja treba da odlučim: sada, baš sada treba da bude kraj? Da kažem svojoj ženi: „Daću ti sredstvo za smirenje da bismo se noćas ispavali na miru...“ Ona bi se složila. Ona uvek i u svakom pogledu ima poverenje u mene. Polako prolazim kroz svoj stan, poslednji put gledam u nameštaj koji sam koristio decenijama tako da je postao deo mene, baš kao što su moji prsti, moja koža... Male čipke na foteljama, vaze, porculanske figurice u vitrini, srebrni tanjiri i pehari stoje svuda unaokolo, pokloni zahvalnih pacijenata, lampe, slike i fotografije na zidovima. Moja žena već leži u postelji. Priprema se za spavanje kao i uvek. Brižljivo navijam zlatan sat i stavljam ga na noćni ormarić. Biram lepu, sveže ispeglanu pidžamu i nasmejem se sam sebi, jer mi je, zapravo, svejedno u kakvoj će odeći za spavanje naći moj ukrućeni leš. Kao lekar video sam mnoge ukrućene leševe. Takođe i leševe ljudi koji su mi bili dragi. Sada zamišljam leš svoje žene. I sopstveni leš. Pripremam injekciju. To sam radio mnogo puta. Zatim je ubijam i smatram to poslednjim znakom ljubavi.

U redu, to je bila njegova ljubav prema njoj, moj babi. A zar nas, svoje unuke nije voleo! Morao je

misliti i na nas kad je poslednji put prošao kroz stan i video naše fotografije na zidu. Sigurno je zastao pred njima. Taj pogled je bio oprostaj. Ali takođe čin neverstva. Pobegao je od nas u udobnost smrti. Ako je bio siguran da svim Jevrejima preti strašan kraj, trebao je i nas da povede sa sobom. Njegova snaha, moja majka sa dvoje male dece morala je da sazna da je pobegao, jer nije hteo da dozvoli „da mu pokvare kraj“, ali je nju ostavio na cedilu u najužasnijem trenutku njenog života, jer je moj otac već pre toga nestao u ratnom vohoru.

Da li je za tren, za jedan majušni tren razmišljao da joj predloži da ubije sebe i svoju decu? Da joj kao stariji lekar i kolega možda čak i pomogne, da... Da šta? Da i nas ubije? Da li se to može zamisliti? Da li je to moguće? Mislim da to nije moguće. Štaviše, mislim da bi bilo dosledno. Odbacio je tu misao polazeći od toga da mi mladi još i imamo neke šanse. Kao što se pokazalo, imali smo je.

Ne pitam za moral, pravo, pravdu ili greh. Pitam se šta bih ja radio na njegovom mestu! Kako ću se ponašati kad budem znao da će moja smrt nastupiti kroz nekoliko sati? Ili kroz nekoliko minuta?

Moj deda je doživio sedamdeset i četvrti rođendan. U toku leta pre njegove smrti još sam ga gledao kako u staromodnom, crnom jednodelnom kupaćem kostimu sa trambulina glavačke skače u Begej. Takve kostime tada više niko nije nosio na plažama. Ja nikad nisam dobrovoljno, glavačke, skakao u vodu. Da li bih bio kukavica da se ubijem, ako bi... Ako bi šta?

Poslednjih godina pred njegovu smrt – pred Drugi svetski rat – uvek bi me zvao da mu pomognem kad bi pozivao svoje prijatelje i kolege. Bio je najstariji lekar u gradu. Moj zadatak bio je da gospodi nudim cigare i cigarete. Posle sam dobijao pristojnu napojnicu, srebrenjak od pedeset dinara. Mlečnjake mi je vadio deda, spadao je u onu poslednju generaciju lekara koji nisu imali nikakve specijalizacije, koji su morali da znaju sve pa je imao i komplet instrumenata zubnih lekara. Dobijao sam od njega poklon i kad bih se pokazao kao hrabar i poslušan pacijent.

Za vreme Prvog svetskog rata bio je sanitetski kapetan Austrougarske armije. Sećam ga se na fotografiji u uniformi sa crnim, dugačkim, zafitiljenim brkovima, ali i sa kratkim, sedim brkovima. Na zlatnom lancu nosio je sat koji je svirao neku lepu

melodiju. Kad bih zamolio, dozvoljavao bi mi da ga stavim na uvo. Obećao je da ću ga ja naslediti.

Prekršio je zadatak reč, a mogao je na tom receptu da napiše da sat bude moj! Ali toga časa sigurno nije mislio na takve sitnice. Inače bi mi ga ubrzo posle toga uzeli Nemci. Kažem – *Nemci*. Obično pišem *nacisti* ili *fašisti*, nikako *Nemci*, ali u ovom slučaju neka ostane, pa makar bilo i pogrešno.

Moj deda je, takođe, imao četiri sablje sa različitim drškama. Sigurno sam ga pitao zašto različite, ali ne mogu da se setim šta mi je odgovorio. Nisam se raspitivao za te sablje ni kad sam se vratio iz koncentracionog logora. Nisam pitao čak ni za zlatni sat sa lancem. *Danas* bih rekao da sam tada imao druge *prioritete*.

Sinoć sam na televiziji gledao američki film u kojem sin, crnac, koji se obogatio koji se obogatio trgujući drogom, teško bolesnom ocu, starom, očajnom muzičaru donosi čist heroin. Otac i sin razgovaraju o raznim temama, najviše o odavno pokojnoj majci, odnosno supruzi, o džezu i o tome gde je tata svirao, a starac se za to vreme polako priprema i daje sebi poslednju injekciju. Oni su savršeno mirni, ljubazni, nema krupnih akcenata, velikih reči, potresnih misli. Sin je ocu učinio poslednju uslugu. Posle dugo nisam uspeo da zaspim, mislio sam na dedu i babu. I na njihovu smrt.

Da li je za mene važno to da li će kroz šezdeset godina moji unuci misliti na mene kao što ja u poslednje vreme mislim na svog dedu? Svoje razgovore sa unucima ne smatram uspešnim. Dolaze mi u posetu. Pre toga učtivo se najavljuju telefonom. Moja prva pitanja uvek se tiču škole. Šta ste imali iz istorije, kako izlaziš na kraj sa prokletom matematikom? Znam da deca to mrze, pa pokušavam da ne preteram, ali ništa pametnije mi ne pada na pamet. A zatim se uvek nekako dogodi da ja povedem razgovor. Izgleda da su dovoljno vešti da me navedu na to. Da li misle da sam brbljivi starac, da li sam im, zapravo, dosadan? Kad odu pitam se da li su tako ljubazno i učtivo slušali, jer znaju da je red da strpljivo sačekaju trenutak kad će dobiti svoj džeparac ili ih ipak zanima šta ću reći. Ne

mogu direktno da ih pitam, jer unapred znam šta bi odgovorili.

Šta razumeju psi kada slušaju svoje gospodare sa istom pažnjom kao moji unuci

mene? I psi nas gledaju prostosrdačno kao da ih zanima šta pričamo. Slični su ljudima, na primer, kad sanjaju. I pas se ponekad uplašeno trgne u snu, srećno se smeši kad sanja lepo. Svesno kažem da se *smeši*, ponekad izraz psećeg lica shvatam baš kao smešak. Da li sanja samo pseće stvari? Opasnog drugog psa koji ga hvata za grlo ili veliku kost? Ili je ipak sve komplikovanije? Možda sanja da sa svojim bogom, sa svojim gospodarom, sa dvonožnim starijim bratom može da razgovara, da objasni šta ga raduje, šta tišti. Da li se u psećem pogledu krije mudrost nekog drugog sveta o kojem nemam pojma, za koji tek ponekad naslutim da postoji? Psi i njihovi vlasnici se dobro sporazumevaju i bez zajedničkog jezika koji bi se sastojao od reči. Kako sam sa unuka spao na pse? Bojim se da sam svoje pse bolje razumevao od svojih unuka. I obrnuto, psi su bolje razumeli mene.

Naravno da ne mogu da zamislim svet kroz šezdeset godina. Ne mogu da zamislim svet ni pre šezdeset godina, koji sam svesno doživeo. Gajim snažno nepoverenje u svoje uspomene. Pa ipak, u poslednje vreme češće nego ranije mislim na prošlost. Tešim se da je uglavnom bilo lepo. Tako lepo da mi se više ništa loše ne može dogoditi. Isuviše lepo da bih dozvolio da mi neko pokvari kraj.

Meni ne pretili nikakva neposredna opasnost kao mom dedi pre šezdeset godina. Jevreje mnogo ne vole ni danas, ali u Evropi ih više niko ne ubija, ubijaju ih samo u njihovoj domovini, Izraelu, i to njihovi rođaci Arapi, takođe Semiti, koji misle da su im oteli zemlju. Pa Jevreji žestoko uzvraćaju. Ili je obratno? Ne znam ko je počeo, samo mi se čini da ne može biti govora o antisemitizmu kad Semiti ubijaju Semite.

U većini knjiga jevrejskih pisaca poslednjih stotina godina, kod Kafke, Cvajga, Verfela i tolikih drugih, očevi i dede se javljaju kao antipatični patrijarsi koji ne shvataju svoju decu i unuke. To se promenilo. Čitajte Kiša i Albaharija. Mi o svojim roditeljima pišemo sa ljubavlju i sažaljenjem. Vidimo ih kao žrtve sveta u koji su nas stavili, ne kao gospodare koji pokušavaju da na silu odrede naš život. Nikako nas ne podsećaju na praoca Avrama koji je otimao oaze drugim ljudima pod izgovorom da je to Gospod, neka je blagosloveno njegovo ime, tako naredio,

pored stogodišnje žene Sare imao je i lepu Egipćanku Hagar. Sviđa mi se to ime Hagar. Za svoga oca i dedu ne nalazim uzore u Bibliji. Nema ih ni u svetim knjigama, ni inače u svetu knjiga. Znam

da isuviše pričam, znam i zašto. Hteo bih još malo da odložim trenutak koji bih da odredim za svoj poslednji. Ruski pesnik Jesenjin stigao je da svojom krvlju napiše još nekoliko stihova: *...u ovom životu umirati nije ništa novo, ali ništa novo nije ni živeti sam*. Valjalo bi naći poslednje, prave, definitivne reči, pa odrediti kraj. Naravno da sam kukavica da to učinim sada.

Samo što uopšte nije reč o tome. Nemam nameru da se ubijem, samo bih voleo da shvatim kako je moj deda doneo svoju poslednju odluku, izvadio ampule iz sefa, napisao poslednju kratku poruku i otišao u spavaću sobu da ubije svoju ženu. A odmah zatim i sebe.

Moja poslednja pudlica živela je šesnaest godina i na kraju je strahovito patila. Ljubazna veterinarica mi je rekla da to ne smemo više da dozvolimo. Moja žena ju je poslednji put frizirala i doterala i zajedno smo je odneli u ordinaciju. Da li se nadala da ćemo moći da joj pomognemo? Još smo se poslednji put pogledali u oči. Ja sam svoju pudlicu odmilovao u smrt. Bio sam tako glup da sam mislio da muškarac ne sme da plače kada radi takve stvari.

Moja tetka je, takođe, bila lekarka. U mojoj porodici bilo je isuviše lekara, otac me je upozoravao: „Budi što god hoćeš, samo lekar nikako!“ Bar to sam ga poslušao. Na kraju je moja tetka imala osamdeset godina i bila teško bolesna, naravno da je tačno znala šta rade s njom, kako je leče i žalila mi se: „Ja sam tolikim ljudima pomogla da umru, zašto meni niko ne pomaže?“ Spadala je u generaciju medicinara koji nisu pričali o eutanaziji, nisu diskutovali o nekim posebnim zakonima, ali su imali hrabrosti da pomognu bez mnogo reči. Tako ja to zovem – *pomoći*. Kao što pomažemo svojim psima.

Želim da napišem kao što je to učinio moj deda: moj život, u najmanju ruku sve što sam proživeo posle koncentracionog logora, bio je tako lep da niko ne sme da mi ga pokvari. Zatim hoću da odem mirno. Kako da uspem u tome?